

Krízisvonal

Esettanulmányok, eseteírások

Családon belüli erőszak esetén gyakran a segítő szakemberek is nehéz helyzetbe kerülnek: hová milyen segítségért fordulhatnak? A Kapocsban elindított rövid sorozatunkban megkíséreljük bemutatni az Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálat (OKIT) tevékenységét, szerepét a szociális, gyermekvédelmi és áldozatvédelmi jelzőrendszeren belül, a telefonszolgálat munkatársai által készített eseteírásokon keresztül. A kép nem lesz teljes, hisz a telefonos segítők munkájuk során a legkülönfélébb élethelyzetekben lévő hívókkal „találkoznak”, akik gyakran egyszerre sokféle problémával küzdenek. Ez a sokszínűség megköveteli a segítőktől, hogy ismereteiket, tudásukat, készségeiket folyamatosan bővítsék, hogy lehetőségeikhez mérten hatékonyabban tudjanak segítséget nyújtani.

Az OKIT 2005. április 1-jén kezdte meg működését a Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet főosztályaként. A telefonszolgálat az egész ország területéről mobil és vezetékes telefonról egyaránt ingyenes zöldszámon, a nap 24 órájában, a hét minden napján elérhető. A telefonhívásokat diplomás, a krízistelefonos feladatra speciálisan kiképzett szakemberek fogadják. A beérkezett hívásokat, a leglényegesebb, kliensekre vonatkozó információkat az úgynevezett hívásnaplóban rögzítik, amely egy Microsoft Access adatbázis-kezelő rendszer, programozott kezelőfelülettel. Az itt rögzített esetekből az OKIT munkatársai havi rendszerességgel készítenek eseteírásokat, ezekből válogattunk néhányat, melyek jól tükrözik a telefonszolgálatnál folyó mindennapi munkát.

Az eseteírásoknak, esettanulmányoknak számos formája (novellaszerű, párbeszédes stb.) létezik. Abban valamennyi megegyezik, hogy egy vagy több személyről szóló, részletes, gyakran interpretációkkal (értelmezésekkel, magyarázatokkal) kísért, a személy hátterét, jelenlegi körülményeit és tüneteit magában foglaló leírások, melyek kiterjedhetnek a segítség alkalmazásának és eredményének ismertetésére, illetve feltételezésekbe bocsátkozhatnak a problémák kialakulásáról. Az esettanulmányokban előforduló utalásokból sok esetben következtetni lehet a szóba jöhető megoldási formákra, és az adott egyéni eseten túlmutatva, betölthetnek általános érvényű szerepet is. Az esettanulmányok gyakran szolgálnak a viselkedéssel kapcsolatos ötletek forrásául, és „nyitnak utat a felfedezésekhez”, emellett egyéni, egyedi információkat nyújtanak, a már meglévő elméletek óvatos alátámasztásául is szolgálhatnak.

Az Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálat telefonos segítői az általuk készített esetleírásokat teamen, szupervízió átbeszélik, értelmezik, elemzik, azok a továbbképzés, a tanulás forrásául szolgálnak. A tanulás itt a személyközpontú segítő beszélgetés minél tökéletesebb elsajátítására irányul, ugyanis a szolgálat nem lelki elsősegély telefonszolgálat, nem telefonos tanácsadó szolgálat, hanem a családon belüli erőszak (partnerkapcsolati erőszak), prostitúció, az emberkereskedelem következtében beállt válságok kezelésének azonnali rendezését elősegítő krízisvonal. Itt az ügyintézéseknél csak „rapid” esetkezelésre lehet vállalkozni. Így lehet fogadni a naponta bejövő 140-160 hívást. A bejövő hívások fogadására – azért, hogy minél kevesebb alkalommal jelezzon a hívónak foglalt jelzést a vonal –, a személyközpontú kommunikáció módszerét alkalmazzuk. A telefonos segítők pedig ezeket a beszélgetéseket rögzítik úgy, ahogy az megvalósult – párbeszéd formában. Tehát nem a „sztori”, a „tények” vannak az előtérben, hanem a „lényeg”, az, hogy a kliens hogy éli meg helyzetét, a történetét, és milyen megoldást tud választani. A választás a kliens döntése, a segítő csak kíséri, a „kliensből építkezik”, és a klienssel közösen igyekszik megtalálni a kliens számára az „elég jó megoldást”. A döntés, az utolsó szó, mindig a kliensé! Ezekből a segítő beszélgetésekből közlünk szemelvényeket a Kapocs egymást követő számaiban, abban a formában, ahogy azok történtek, kerülve a „mese”, a „bulvár”, a „sztorizás” látszatát is.

Jó ismeretbővítést kívánunk minden szakmabelinek és érdeklődő olvasónak. Ennek reményében bocsátjuk útjára esetleírás-sorozatunkat.

*Zelenák József,
az OKIT vezetője*

A bántalmazott apuka

Kapcsolatfelvétel

Gy. a késő délutáni órákban hívta szolgálatunkat. Elmondta, hogy jelenleg egy XIV. kerületi OTP-fiókban van a gyermekével. A családsegítő szolgálat munkatársa adta meg szolgálatunk elérhetőségét, azzal az instrukcióval, hogy biztosan fogunk tudni segíteni az ügyében.

A probléma leírása

– Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálat! Jó napot kívánok! Miben segíthetek?

– *Jó napot kívánok! Gy. vagyok. Most jöttem ki a családsegítő szolgálattól. Ott mondták, hogy hívjam fel Önöket.*

– Miben lehetek a segítségére? Elmondaná pár mondatban, hogy mi is történt?

– *Van két fiam. A kisebbik toló kocsi kényszerült, a nagyobb, amióta meghalt az édesanyja, teljesen kezelhetetlen. Rendszeresen bántalmaz engem is, de legfőképp a testvérét. Többször kihívtam már a rendőrséget, pénzbírsággal büntették, amit én kellett, hogy kifizessek, de utána csak nagyobb volt a baj. A nagyobbik fiam 26 éves. Soha nem volt munkája, de még normális párkapcsolata sem. Erőmhöz mérten próbáltam mindig nevelni őket, de most már elfogyott az erőm, és a probléma egyre súlyosabb. Rendszeren jönnek ki hozzánk a családsegítő szolgálattól. Hiába beszélnek a nagyobbik gyermekemmel, nem tudják rábírni arra, hogy megváltozzon. A helyzet annyira elfajult, hogy a kisebbik fiammal rendszeresen elmegyünk pár órára otthonról, hogy nyugodjon le a nagyobbik. De ezt nem lehet sokáig csinálni.*

– Most konkrétan miben tudok a segítségére lenni?

– *A családsegítő szolgálatnál mondták, hogy Önök bántalmazottakkal foglalkoznak. Abban kérném a segítségüket, hogy szabadítsanak meg a 26 éves gyermekemtől. A kisebbik fiam most is reszket a félelemtől.*

– Kedves Gy.! A szolgálatunk telefonos szolgálat. Nem rendelkezünk autóval, nem tudunk kimenni. A munkatársaimmal a telefon adta kereteken belül dolgozunk. A rendőrség segítségül hívását tudom javasolni Önnek...

– *Én nem szeretném kihívni a rendőrséget, mert akkor csak nagyobb lesz a problémánk. Tudna javasolni valamilyen másfajta segítséget?*

– Igen. Szolgálatunk a családon belüli erőszak áldozatainak segít. A rászorulókat el tudjuk helyezni egy biztonságos helyre. De ezt csak rövid időre tudjuk biztosítani. Elfogadja ezt a megoldást?

– *Az a baj, hogy a fiammal csak az alacsonyküszöbű járműveken tudunk közlekedni. Pontosan hova is kellene menni?*

– Azt most nem tudom Önnek megmondani. Körbe kell telefonálnom a befogadó budapesti partnereinket, hogy melyik tudja Önöket fogadni. Az biztos, hogy elég sokat kell majd utazni.

– *Az nagyon nem jó...*

– Most hol tartózkodik?

– *Jelenleg egy XIV. kerületi OTP-bankfiókban. De innen is hamarosan el kell mennünk, mert zár a bankfiók.*

– Taxira lenne pénze?

– *Lenne pénzem taxira, csak az a baj, hogy a gyermekemmel nem tudok ilyen járművön utazni, mert nem lehet kiszedni őt a kerekesszékéből.*

– De Ön el tudja látni őt?

– *Igen, el tudom őt látni teljes mértékben.*

– A nagyobbik fiát ott meri egyedül hagyni az ingatlanában?

– *Sajnos nincs más választásom. A kisebbik fiam nem hajlandó hazamenni. Most is reszket a félelemtől.*

– Értem. A türelmét kérném, amíg én felveszem a kapcsolatot a partnereinkkel. Egy elérhetőséget szeretnék kérni Öntől, amin el tudom érni, illetve a partnereink el tudják majd Önt érni.

– *A mobilszámom: ...*

– Rendben van. Köszönöm szépen. Amint tudok valamit, keresem Önöket.

– *Rendben! Várom a hívásuk.*

Ezek után felvettem a kapcsolatot a „Védett Ház”-zal. Elmondtam az esetet, és szabad hely után érdeklődtem. Körülbelül 10 perc múlva visszahívott a „Védett Ház” munkatársa.

– *Z. vagyok a védett házból. Tudjuk fogadni az apukát. Már csak az a kérdés, hogyan tud ide eljutni.*

– Nekem az apuka elmondta, hogy csak alacsony padlós járműveken tudnak utazni. Felajánlottam a taxit is mint utazási eszközt, illetve lehetőséget. De ez sem lesz megoldás, mert a fiú nem tud kiszállni a kerekesszékéből. Nekem még eszembe jutott a Támogató Szolgálat mint lehetőség, de most ott nem tudunk elérni senkit sem.

– *Pedig valahogy meg kellene oldani a szállítást?*

– Igen, igen! Bőszen keresek valamilyen lehetőséget, amivel este tudnának közlekedni. Miközben veled beszélgetek, a kolleganőmnek eszébe jutott, hogy meg lehetne kérni a mentőszolgálatot, hogy segítsen eljuttatni az apukát gyermekével a védett házba.

– *Ez jó ötlet. Meg tudnád adni az apuka elérhetőségét? Felveszem vele a kapcsolatot és majd visszajelzek az esettel kapcsolatosan.*

Jó félóra múlva visszahívott Z. a „Védett Ház”-ból.

– Beszéltem az apukával. Egyelőre nem találtam semmilyen megoldást sem, amivel el tudnánk szállítani a kisebbik gyermeket. A mentőszolgálatot még fogom hívni, viszont az apuka azt mondta, hogy az éjszakát megoldja valahogy. Amint szereztem autót, értesíteni fogom az apukát, meg titeket is az ügy alakulásáról.

Összefoglalás, értékelés

A telefonszolgálatnál töltött idő alatt már többször kerestek engem olyan férfiak, akik azt állították, hogy bántalmazták őket. Ám a beszélgetések során kiderült, hogy egyikük sem volt bántalmazott. Ezt az esetet is kétkedve fogadtam. Azonban minél többet beszéltem az apukával, annál inkább hitelt adtam a szavainak.

A másik nehézséget az okozta, hogy teljes mértékben elzárkózott a rendőrség segítségül hívásától. Még ennél is nagyobb probléma volt a gyermek szállítása. A számára felajánlott egyik megoldás sem volt megfelelő a fia speciális betegségéből adódóan.

A kapcsolatfelvételt követő napon jelentkezett a telefonszolgálatunknál Z., és elmondta: az apuka és a gyermeke szerencsésen megérkeztek.

Pár nap után felhívtam a Védett Házat, érdeklődtem Gy. után.. A kolléga elmondta, hogy az édesapa még náluk tartózkodik, és valóban családon belüli erőszak áldozata. Mivel ilyen esetük még nem volt, esetmegbeszélő konferenciát fognak összehívni az ügy megoldása érdekében.

„Ön szerint beszélnünk kellene?”

Kapcsolatfelvétel

A hívó, Cs. S. telefonhívása x-én 10 óra 46 perckor érkezett az Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálathoz.

A hívó suttogva hangon elmondta, hogy valami nagyon fontos és titkos családi problémát kell elmondania, illetve annak megoldásában kérné a segítségünket. Kérdése az volt: bízhat-e bennünk?

Biztosítottam arról, hogy nem adunk ki információt harmadik félnek a beszélgetésünkről, illetve tájékoztattam, hogy a szolgálatunk milyen természetű problémákkal foglalkozik.

A probléma leírása

A hívó – saját szavait idézve – kilenc hónapig járt egy férfival, majd három hónappal ezelőtt a férfi odaköltözött hozzá közös megegyezéssel, de azt nem engedte meg neki, hogy bejelentkezzen hozzá. A problémák akkor kezdődtek, amikor kiderült, hogy nem jönnek ki jól egymással. Bántalmazás semmilyen formában nem történt, a hívó azonban azt szeretné, ha a férfi elmenne a házából, ezt azonban nem meri elmondani neki.

Sürgősen elhelyezést szeretne magának és három fiának, akik 16, 14 és 8 évesek.

A segítő kapcsolat menete

– Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálat. Hallgatom!

– *Jó napot! Cs. S. vagyok! Maguk családon belüli erőszakkal foglalkoznak, ugye?*

– Én is jó napot kívánok! Á. F. vagyok. Kérdésére válaszolva: igen, családon belüli erőszak kezelésével foglalkozó telefonszolgálat vagyunk.

– *Ugye csak maga hall engem? Nem veszik fel a beszélgetéseket?* – kérdezi riadtan tűnő hangon a kliens.

– Igen, csak én hallom, a beszélgetésről pedig nem készítünk felvételt.

– *Szörnyű baj van otthon nálunk a családba, szörnyű baj, amiben kérném a segítségüket. Elmondhatom, ugye?*

– Hallgatom!

– *Most pont egy éve, hogy összejöttem az Imrével. Találkoztunk aztán járni kezdtünk, minden jól indult, igazán szépen. Aztán három hónappal ezelőtt mondta, hogy gondoljuk át, nem költözhetnénk-e esetleg össze? Én kicsit bizonytalan voltam, de nem akartam megbántani, így azt mondtam, miért is ne?*

(A hívó elhallgat, érezhetően saját szavai súlyát mérlegeli éppen.)

- Tehát ön azt mondja, hogy egy éve találkoztak Imrével, majd három hónappal ezelőtt összeköltöztek, bár ön nem volt biztos benne, hogy ez lenne a legjobb. Azonban nem mondott nemet, nehogy megbántsa párját.
- *Igen, de akkor még nem sejtettem, hogy milyen ember! Ért engem, ugye?*
- Értem, úgy érzi, akkor még nem ismerte annyira, amennyire most ismeri.
- *Így van, mert most már ismerem, és egyáltalán nem tetszik az, amilyen. Ezért is kérném a segítségüket!*
- Ön azt mondja, azért fordult hozzánk, mert a párja egyáltalán nem olyan, mint amilyenek korábban hitte.
- *Igen, így van! Azt szeretném, hogy helyezzenek el bennünket, hogy ne legyünk itt a házunkban, amíg ő is itt van.*
- Ön tehát azt szeretné, hogy azért, mert az élettársa nem olyan, mint amilyenek megismerte, mi helyezzük el saját otthonukból önöket valamilyen intézményben.
- *Igen, engem meg a fiaimat. Ők 8, 14 és 16 évesek. Amúgy nem annyira rossz ember, nem üt, ver, nem beszél csúnyán velem vagy a gyerekekkel, egyszerűen csak nem olyan, mint amilyenek megismertem. De vele erről nem merek beszélni, mert nem tudom, hogy mit szólna, ha azt mondanám, hogy menjen el!*
- Tehát azért hagyná el a saját házát, költözne valamilyen szociális intézménybe, mert ezt kisebb rossznak érzi, mint megmondani az élettársának, hogy már nem szeretne együtt élni a későbbiekben.
- *Hát, most ahogy mondja, ez egy kicsit ugye nevetséges?*

Ezt követően a hívót részletesen tájékoztattam szolgálatunkkal és a krízisellátással, valamint a családok átmeneti otthonában és az anyaoththonokban nyújtott ellátással, elhelyezéssel kapcsolatban. Majd arra törekedtem, hogy közösen állítsuk párhuzamba az általa elmondottakat ezen ellátási formákkal, úgy, hogy a kliens ne érezze megalázónak a helyzetet. Végül beszéltünk a megoldási lehetőségekről, hogy legcélszerűbb lenne beszélni a férfival, majd ha esetleg nem tudnák higgadtan átbeszélni a dolgokat, vagy a férfi nem hagyná el a hölgy házát, akkor kiktől és miben kérhet segítséget (rendőrség).

Összefoglalás, értékelés

Bár kétségtelenül groteszk volt az a helyzet, amiben a fent leírt párbeszéd elhangzott, számomra fontos volt, hogy a kliens ne elutasítást, lekezelést, támadást érezzen, hanem

segítségemmel, hallgatásommal, összegzésemmel ő jusson el oda, hogy megérezze: az általa leírt helyzet (melyben ő hangsúlyozta, hogy nem volt komolyabb konfliktusuk, a férfi nem agresszív, sem szóban, sem tetteiben) és annak kezelése között mekkora dinamikai különbség mutatkozik.

Így kellemes feloldódás, nem pedig az elutasítás érzése maradhatott benne a beszélgetésünk végére, amikor el is mondta: iszonyatosan utálja az olyan helyzeteket, amikor ennyire kellemetlen beszélgetésekbe kell belemennie, s eddig mindig inkább kimenekült volna a világból, minthogy beszélni kezdjen, amikor kell – de lehetséges, hogy most valóban ez lenne a helyes.

Konzekvenciák

A fenti eset leírásával azt szerettem volna bemutatni, hogy a személyközpontú kommunikáció bizonyos helyzetekben mennyire lehet eredményes, nemcsak a beszélgetést követő történések szempontjából, de az egyén önismerete számára is.

Néha váratlanul nagyon kevés lépésben és rövid idő alatt figyelmes hallgatással messzebbre lehet eljutni, mint sok-sok okos tanáccsal.

Az esetleírásokat készítették: Sz. N. és Cs. J.